

Sygn.akt III AUa 1940/13, III AUz 170/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2014r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Marek Szymanowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 maja 2014 r. w B.

sprawy z odwołania L. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość kapitału początkowego i emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy L. S. oraz zażalenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 września 2013 r. sygn. akt V U 834/12

uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w instancji odwoławczej.

Sygn. akt III AUa 1940/13, III AUz 170/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 27 marca 2012 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.), ustalił Z. S. wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 145.048,09 złotych. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od dnia 1 stycznia 1975 roku do dnia 31 grudnia 1984 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 115,67 %.

Kolejną decyzją w/w organu rentowego z dnia 27 marca 2012 roku, wydaną na podstawie przepisów w/w ustawy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówiono Z. S. prawa do emerytury, wskazując, że nie legitymuje się on wymaganym, 15-letnim okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Z. S. w odwołaniach od powyższych decyzji domagał się ich zmiany, prawidłowego ustalenia wartości kapitału początkowego oraz przyznania prawa do emerytury. Wnioskodawca domagał się ustalenia wysokości uzyskiwanego wynagrodzenia na podstawie zeznań świadków oraz przyznania prawa do emerytury po uprzednim zaliczeniu do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach wymaganego 15-letniego okresu.

Sąd Okręgowy w Białymstoku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu powyższych odwołań, wyrokiem z dnia 17 września 2013 roku oddalił odwołanie od decyzji w sprawie kapitału początkowego (pkt I) oraz odrzucił odwołanie od decyzji w sprawie emerytury (pkt II). Sąd I instancji zauważył, że zarówno organ rentowy, jak też wnioskodawca mylą sprawy zakończone wydaniem przez organ rentowy w tym samym dniu decyzji w przedmiocie ustalenia wartości kapitału początkowego oraz przyznania prawa do emerytury. Zaznaczył, iż w toku postępowania przed organem rentowym Z. S. przedłożył pisemne zeznania świadków M. A. oraz M. P., w których podali oni, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia w Wojewódzkim Urzędzie Spraw Wewnętrznych w S. otrzymywał dodatkowe wynagrodzenie z funduszu specjalnego w wysokości 320 % wynagrodzenia. Sąd Okręgowy uznał, iż wnioskodawca odwołał się od decyzji dotyczącej prawa do emerytury dopiero na rozprawie w dniu 10 października 2012 roku, a zatem przekroczył termin na wniesienie odwołania wynikający z art. 477⁹ § 1 k.p.c. Odnosząc się zaś do kwestii prawidłowości decyzji organu rentowego w przedmiocie ustalenia wartości kapitału początkowego wskazał, że wartość ta została ustalona na podstawie zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu za lata 1975-1978, wydanym przez Wyższą Szkołę (...) w S. oraz za lata 1978-1984 - przez Komendę Wojewódzką Policji w B., zgodnie ze zgłoszonym przez wnioskodawcę żądaniem uwzględnienia tych zaświadczeń. Sąd I instancji zauważył również, że na rozprawie w dniu 10 października 2012 roku udzielił wnioskodawcy 14-dniowego terminu na złożenie wniosków dowodowych, które wnioskodawca zgłosił dopiero w dniu 17 stycznia 2013 roku (k. 31-32). Zdaniem Sądu Okręgowego dowód z zeznań świadków na okoliczność ustalenia wysokości uzyskiwanego przez wnioskodawcę 40 lat temu wynagrodzenia, co do zasady jest dopuszczalny. Sąd ten zaznaczył jednak, że nie wiadomo, co wnioskodawca chciał udowodnić za pomocą zeznań świadków wskazanych w pismach procesowych. Nadto wskazał, że odwołanie wnioskodawcy zostało złożone w dniu 1 czerwca 2012 roku. W tej dacie obowiązywał przepis art. 217 § 2 k.p.c., który stanowił, że sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba, że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy. Sąd określił wnioskodawcy 14-dniowy termin na zgłoszenie wniosków dowodowych w dniu 10 października 2012 roku. Z. S. do szpitala w L. trafił dopiero 25 listopada 2012 roku, a zatem już po upływie wyznaczonego przez Sąd terminu do złożenia wniosków dowodowych. W tej sytuacji, zdaniem Sądu Okręgowego, zgłoszony na rozprawie w dniu 17 września 2013 roku wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka J. A. nie mógł zostać uwzględniony. Reasumując, Sąd I instancji uznał, że odwołanie od decyzji ustalającej wartość kapitału początkowego jest niezasadne, gdyż wysokość ta została ustalona w sposób prawidłowy na podstawie dowodów złożonych przez samego wnioskodawcę. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt I sentencji wyroku na podstawie art. 477⁹ § 1 k.p.c., zaś jak w pkt II sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. zaskarżył zażaleniem postanowienie zawarte w pkt II wyroku, domagając się jego uchylecia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do merytorycznego rozpoznania.

Z. S. zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.

a) art. 224 oraz art. 232 k.p.c. (które to naruszenie miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia – zarówno pkt I i II wyroku), polegające na niedopuszczeniu dowodów wnioskowanych przez stronę skarżącą o przesłuchanie świadków, którzy byli w posiadaniu wiedzy bezpośrednio odnoszącej się do roszczenia skarżącego – gdy tymczasem nic nie stało na przeszkodzie, aby dopuścić zgłaszany dowód i po jego przeprowadzeniu stwierdzić jego ewentualną nieprzydatność (zwłaszcza bacząc na fakt, iż chodziło tu o ustalenie prawa do świadczeń z zabezpieczenia społecznego),

b) art. 233 § 1 k.p.c. (które to naruszenie miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia – zwłaszcza na pkt I wyroku), polegające na braku wszechstronnego rozważenia całości zebranego w sprawie materiału, co w rezultacie

doprowadziło do wydania orzeczenia opartego jedynie na pewnym wycinku okoliczności dotyczących skarżącego (tj. jedynie na niczym nie popartym samoprzekonaniu Sądu Okręgowego) – Sąd Okręgowy stwierdził bowiem, iż „skoro O/ZUS odmówił przyznania skarżącemu emerytury na podstawie takiego dowodu, to jego wartość w innej sprawie jest żadna”,

c) Sąd meriti zastosował dowolną – zamiast swobodnej – ocenę dowodów i postanowił arbitralnie uznać (za ZUS-em), iż świadkowie rzekomo nie mogą być źródłem wiedzy o okolicznościach odnoszących się do ustalenia zarobków i charakteru pracy (co sprawiło, iż Sąd ten nie był w stanie dojść do prawdy w sprawie, błędnie orzekając zarówno w pkt I jak i II wyroku) – gdy tymczasem w sprawie nie występowała żadna negatywna przesłanka dowodowa, zaś Sąd Okręgowy w Białymstoku nie uzasadnił odmowy przeprowadzenia dowodu w żaden sposób, poza stwierdzeniem, iż „dowód z zeznań świadków na okoliczności wynagrodzenia sprzed 40 lat jest co do zasady niedopuszczalny” – budzi niepomierne zdziwienie, na podstawie jakich przepisów Sąd Okręgowy w Białymstoku wyraził takie zapatrywanie. Nie wiadomo przy tym, o jaki 40-letni okres chodzi Sądowi I instancji oraz skąd wzięła się taka nowa koncepcja „zakazu dowodowego” – zwłaszcza w sytuacji gdy istotnie właśnie świadkowie wskazani przez wnioskodawcę byłiby w stanie pomóc ustalić prawdę. Stwierdzenie Sądu, iż „nie wiadomo więc, co chciał udowodnić wnioskodawca przy pomocy zeznań świadków” polega na nieporozumieniu. Skarżący pomimo bowiem, iż nie jest prawnikiem, to samodzielnie skonstruował wnioski dowodowe wraz z tezami dowodowymi, gdzie istotnie wskazuje okoliczności, na które mogą świadczyć świadkowie,

d) nadto skarżący wskazał, iż Sąd Okręgowy w Białymstoku dopuścił się uchybienia przepisom procesowym, tj. wydał wyrok z naruszeniem art. 328 § 1 k.p.c. (które to naruszenie miało wpływ na treść wydanego orzeczenia, jako umożliwiające jego późniejszą kontrolę), polegającego na nieprzytoczeniu w uzasadnieniu przyczyn, dla których Sąd Okręgowy odmówił wiarygodności i mocy dowodowej tym wszystkim twierdzeniom skarżącego, na podstawie których wywodził on, iż istotnie zasługuje na uwzględnienie jego żądań.

2. zaskarżony wyrok został wydany bez rozpoznania istoty sprawy odnośnie odwołania skarżącego od decyzji w sprawie emerytury. Skarżący wskazał, iż Sąd Okręgowy w Białymstoku niesłusznie odrzucił w pkt II wyroku odwołanie skarżącego od decyzji odnoszącej się do emerytury wnioskodawcy. Bez żadnej racji Sąd uznał, iż skarżący spóźnił się z zaskarżeniem tejże decyzji ZUS – tymczasem wnioskodawca swoim odwołaniem złożonym do Sądu Okręgowego w Białymstoku zaskarżył w terminie obie decyzje z dnia 27 marca 2012 roku.

Wskazując na powyższe zarzuty wnioskodawca domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia w całości odwołania wnioskodawcy, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz wniósł o nieobciążanie skarżącego niepłaconymi kosztami postępowania i przyznanie na rzecz strony skarżącej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja oraz zażalenie są zasadne. Zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu, a sprawa przekazaniu Sądowi Okręgowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania, bowiem wydanie wyroku w niniejszej sprawie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W pierwszej kolejności należało się odnieść do kwestii odwołania od decyzji organu rentowego z dnia 27 marca 2012 roku, odmawiającej Z. S. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Stwierdzić trzeba, iż – jak wynika z dołączonego przez organ rentowy do zażalenia oryginału odwołania od tej decyzji, zostało ono złożone przez wnioskodawcę w dniu 11 maja 2012 roku (k. 102), a zatem (jak przyznał w zażaleniu organ rentowy) z zachowaniem miesięcznego terminu na dokonanie tej czynności, liczonego od doręczenia wnioskodawcy odpisu decyzji, wynikającego z art. 477⁹ § 1 k.p.c. Stąd też odwołanie od tej decyzji winno zostać rozpoznane merytorycznie. Rzeczą Sądu Okręgowego rozpoznającego sprawę w tym zakresie będzie skontrolowanie prawidłowości tej decyzji po przeprowadzeniu postępowania dowodowego (w tym przesłuchaniu zawnioskowanego świadka J. A. – k. 47 oraz wnioskodawcy jako strony) i ustalenie, czy Z. S. spełnia wszystkie warunki do przyznania

prawa do emerytury wynikające z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

W odniesieniu zaś do rozstrzygnięcia Sądu I instancji dotyczącego decyzji organu rentowego ustalającego wartość kapitału początkowego, podkreślić należy, iż wnioskodawca na etapie postępowania przed organem rentowym przedłożył pisemne zeznania świadków M. A. oraz M. P. na okoliczność ustalenia, że wnioskodawca

w okresie zatrudnienia w Wojewódzkim Urzędzie Spraw Wewnętrznych w S. otrzymywał dodatkowe wynagrodzenie z funduszu specjalnego w wysokości 320 % wynagrodzenia (akta ZUS dot. reny z tytułu niezdolności do pracy). Zeznania te są na tyle lakoniczne, iż na ich podstawie, zdaniem Sądu II instancji, nie sposób jest stwierdzić o ich przydatności dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Sąd Okręgowy przesłuchał w sprawie świadka M. A. (k. 35 v.-36) oraz jedynie informacyjnie wysłuchał wnioskodawcę (k. 35-35 v.). Tymczasem wnioskodawca w pismach procesowych z dnia 17 stycznia 2013 roku wnosił również o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków Z. P. (k. 31), M. P. (k. 32). Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska Sądu Okręgowego, uznającego, że wnioski dowodowe zgłoszone przez wnioskodawcę po upływie określonego przez Sąd 14-dniowego instrukcyjnego terminu na ich zgłoszenie winny zostać pominięte. W ocenie tego Sądu za celowością przeprowadzenia tych dowodów przemawia zarówno charakter sprawy, jak również okoliczność, iż wnioskodawca aż do dnia 17 września 2013 roku występował w sprawie osobiście, bez pełnomocnika. Sąd I instancji, dążąc do ustalenia prawdy materialnej przy ponownym rozpoznaniu sprawy winien przesłuchać świadków M. A., Z. P., M. P. (przy czym świadka A. ponownie) oraz przesłuchać wnioskodawcę w charakterze strony celem ustalenia wysokości uzyskiwanego przez wnioskodawcę wynagrodzenia w okresie istotnym dla ustalenia wartości kapitału początkowego, tego, czy wynagrodzenia były wypłacane regularnie oraz czy były od nich odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne. Sąd Okręgowy, mając na względzie okoliczność, iż wnioskodawca aktualnie jest reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, winien rozważyć celowość wezwania go do sprecyzowania okoliczności, na które mają zeznawać świadkowie. Wbrew twierdzeniom apelacji (str. 3), iż Sąd I instancji uznał, że „dowód z zeznań świadków na okoliczność wynagrodzenia sprzed 40 lat jest co do zasady niedopuszczalny”, z pisemnego uzasadnienia wyroku na str. 3 wynika, iż Sąd „uznał taki dowód za dopuszczalny (k. 93 akt sprawy).

Dopiero po przeprowadzeniu w/w dowodów Sąd Okręgowy, stosując zasady określone w kodeksie postępowania cywilnego, w szczególności zaś w art. 233 k.p.c. dokona ich oceny, zaś w konsekwencji skontroluje zasadność zaskarżonej decyzji organu rentowego ustalającej wartość kapitału początkowego.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. oraz art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.